

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 18. junija 1862.

Národna šola in gospodarstvo.

Namera národne šole kakor začetne ali trivialne tako glavne ali normalne in realne je dvovertna: dušna ali moralna in telesna ali materijalna. V obziru na ono je glavno načelo: „izobraziti iz otrok ljudi, ki se znajo prav poslužiti svojega duševnega očesa — razuma; ljudi hvale vredne, krotke, navdušene, zavestne, pobožne, z besedo in djanjem.“ Gledé na to pa, to je, na materijalno naméro je spet glavno načelo: „napraviti iz otrok ljudi, ki bodo v svojem poklicu, za ktere so izrejeni bili, koristni članovi človeškega društva; ljudi, ki bodo sebi in domovini živeli na srečo, napredovanje in slavo.“

Lepa in velika naloga národne šole!

Ni nas volja tukaj govoriti o pridnosti národnega učnika, s katero je dolžan se briniti za pravi razvitek telesnih moči svojih učencov, temuč le o tem hočemo nekaj ziniti: ali bi mogla národna šola kaj storiti za napredek in razvitek domačega in poljskega gospodarstva v naši domovini?

To zamore in je tudi dolžna národna šola z vsemi močmi podperati, da tudi v tem obziru položi dober temelj národnemu napredovanju. Naš národ živi nekoliko od roko-delstva, od obrtnije in trgovine, toda največ od poljskega in domačega gospodarstva, od pluga in matike, od kose in srpa, od živine, od nogradov, od sadjo- in murbo-reje, od čbelarstva itd.; zatoraj so za naš národ celó imenitne stvari: njive, senožeti, gojzdi, vrti, nogradi, navadna naša domača živina in pa živalice, ki nam med (strd) naberajo in svilo (žido) predejo. Tudi predenje, tkanje, pletenje, vezanje, šivanje, pečenje kruha, kovanje, pranje, beljenje platna, sušenje in ohranjevanje sadja, podloževanje in razplodovanje živali, gleštanje doma, snaženje ali čistenje hišnega orodja, obleke in lastnega telesa — vse to so reči imenitne za naš národ v obziru na gospodarstvo.

Poduk in izobraževanje v národni šoli se mora ozirati na vse omenjene reči z besedo in z djanjem. Šolske bukve, ktere so za rabo našim národnim šolam, imajo govoriti od vseh teh reči.

Vsaki šoli bi bilo treba za djansko vajo svojega vrta in drevesne šole s čbelnjakom, vsaki tudi poslopjiče za izrejevanje sviloprejk; vsaka občina (soseska) bi iz tega gospodarskega ozira morala imeti za svojo šolsko mladež naše „Novice“ in na roko iti svojemu učeniku v ti zadevi; vsak učenik národne šole pa naj se od svoje strani trudi, da probudi ljubezen svojih učencov in njih staršev na redovito in uspešno gospodarstvo. Pri tem pa naj se ozira na najimnitenje potrebe kraja.

Velik je že napredek v šoli, ako se otroci naučé ločiti malopridno gospodarstvo od dobrega; mladeži se toliko oči odpró, da sprevidi, da brez truda in potrpljenja se ne dá nič uspešno opraviti. Ako se mladež k pridnosti in delu napelje, potem ji je pot k napredku že odprta.

V národni šoli se polaga temelj za dobro gospodarjenje ali bi se prav za prav polagati moral, kar se pa dosihmal povsod še dokazalo ni. Šolstvo naše bilo je namašeno

z nepotrebnimi nauki, namesti da bi bilo moralo svojo nalogo izpolnovati ter domovino osrečiti, pa je ne v tmici in blatu zapustiti, in le edinim „Novicam“ prepustiti, naj one to storé, kar so šole zamudile. Saj še dan-današnji imamo takih neiskusnih pedagogov, ki kričé: Kaj se pa hočejo otroci v národni šoli šest let slovenski učiti? — Učite jih to, za kar so vaše šole poklicane, pa bo še vam šest let premalo! Kaj se pa Nemeč v nemški národni šoli šest let samo nemški uči? To, da svojo nalogo dovrši, in da je premožnji od nas! Tega pa nikakor ni pred nami zato dosegel, ker se je po nemški učil, marveč le za to, ker se je v národni svoji šoli to izučil, kar národ materijalno osrečiti zamore; pri nas pa tega nima, in dokler tega ne bo, si naš národ tudi opomogel ne bo — opomoči ne more, da bi laglje svojo štibro plačeval in enkrat korist národne šole zapopadel.

Res je, da se nekteri učeniki v enem in drugem obziru trudijo, to doseči, pa vse je in bo zastonj, dokler ne bo to pravilo oestro postavno veljalo za vse slovenske národne šole!

Iz Črnomlja.

Rodoljub.

Letošnja sviloreja (židoreja) v Istri.

Od Kvieta v Istri 14. junija. = Ker so „Novice“ željo razodele, da bi rade vedile, kako se je po Istri letos galeta (židoreja) ponesla, naj vam to malo povem, kar sem dosihmal slišal in vidil. Po Istri okoli morja je bilo sila malo galette, in še ta je večidel šla pod zlo. Došli so bili Italijani kakor druge leta, pa so jo brž naprej potegnili, ker upajo, da je pod Učko bolje kakor tukaj; od tam vam pa zdaj ne morem povedati. V Koprju, v Bujah in Poreču so vso galetu in tudi kavalirje (židne črvice) pregledali, in ker niso našli zdravih, se niso zmenili za nje. Cena zdrave in lepe galette je tedaj za tega voljo po goldinarji in še ceneja. Vse galette pa ne bo še tretji del od drugih let. Ljudje so se lani silno ostrašili, ker so imeli velike potroške, pa skor da vsi zgubo zavolj boleznii kavalirjev. — Letina se kaže srednja; belo žito stoji lepo in tudi dežja ne manjka, samo v okrajni bujiski in piranski ga je dozdej premalo, in ako se Bog ne usmili, bo tukaj suša, kakor je navadna vsako leto. Oljke so povsod prav lepo cvetele in upati je dobre letine, ako suša ne pritisne. Sena je bilo povsod obilo.

Gospodarske skušnje.

(Če človeka čbela piči) — priporoča nekdo v časniku štajarske kmetijske družbe — potegni želó iz rane, namaži jo s slino, stolci enmalo soli v prah in vribaj jo v rano, kamor je pičila čbela — in oteklino in bolečino boš odpravil hitro. Oni gospod pripoveduje, da ga je nekod 8 čbel na enkrat pičilo v roko, pa da je z edino to pripomočjo odvrnil vso bolečino in oteklino.

(Muh) se odkrižáš z lavorjevim (lorberjevim) oljem, komarjev pa z bučnimi olupki; z unim se maže, s temi pa kadí.